YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

2 päivänä joulukuuta 1999 *

Asiassa C-176/98,

jonka Tribunale amministrativo regionale per la Sardegna (Italia) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Holst Italia SpA

vastaan

Comune di Cagliari,

Ruhrwasser AG International Water Managementin osallistuessa asian käsittelyyn,

ennakkoratkaisun julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 18 päivänä kesäkuuta 1992 annetun neuvoston direktiivin 92/50/ETY (EYVL L 209, s. 1) tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: kuudennen jaoston puheenjohtaja J. C. Moitinho de Almeida, joka hoitaa viidennen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit L. Sevón, C. Gulmann, J.-P. Puissochet (esittelevä tuomari) ja M. Wathelet,

julkisasiamies: P. Léger,
kirjaaja: hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Holst Italia SpA, edustajinaan asianajajat C. Colapinto, Rimini, P. Leone, Rooma, A. Tizzano ja G. M. Roberti, Napoli,

— Comune di Cagliari, edustajinaan asianajajat F. Melis ja G. Farci, Cagliari,

— Ruhrwasser AG International Water Management, edustajinaan asianajajat M. Vignolo ja G. Racugno, Cagliari, ja R. A. Jacchia, Milano,

— Italian hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön diplomaattisten riita-asioiden osaston osastopäällikkö, professori U. Leanza, avustajanaan valtionasiamies F. Quadri,

— Alankomaiden hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön pääsihteerin tehtäviä hoitava T. T. van den Hout,

— Itävallan hallitus, asiamiehenään liittovaltion kanslerinviraston osastopäällikkö W. Okresek,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies P. Stancanelli,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Holst Italia SpA:n, edustajinaan asianajajat C. Colapinto, P. Leone, G. M. Roberti ja F. Sciaudone, Napoli, Comune di Cagliarin, edustajinaan asianajajat F. Melis ja G. Farci, Ruhrwasser AG International Water Managementin, asiamiehinään asianajajat M. Vignolo ja R. A. Jacchia, Italian hallituksen, asiamiehenään F. Quadri, ja komission, asiamiehenään P. Stancanelli, 20.5.1999 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 23.9.1999 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Tribunale amministrativo regionale per la Sardegna on esittänyt 10.2.1998 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 11.5.1998, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY

234 artikla) nojalla ennakkoratkaisukysymyksen julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 18 päivänä kesäkuuta 1992 annetun neuvoston direktiivin 92/50/ETY (EYVL L 209, s. 1) tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty Holst Italia SpA:n (jäljempänä Holst Italia) ja Comune di Cagliarin (Cagliarin kunta) välisessä asiassa, joka koskee sitä, että Gagliarin kunta teki palveluhankinnassaan neuvottelumenettelyyn turvautuen sopimuksen Ruhrwasser AG International Water Managementin (jäljempänä Ruhrwasser) kanssa yhdyskuntajätevesien keräämisestä ja puhdistamisesta.

Yhteisön lainsäädäntö

3 Direktiivissä 92/50/ETY vahvistetaan laadulliset valintaperusteet, joiden perusteella tarjoajat hyväksytään osallistumaan julkisista palveluhankinnoista tehtävää sopimusta koskevaan tarjouskilpailumenettelyyn.

4 Direktiivin 31 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Osoitukseksi palvelujen suorittajan luottokelpoisuudesta ja taloudellisesta tilanteesta voidaan yleensä toimittaa yksi tai useampi seuraavista viiteasiakirjoista:

a) pankkien antamat asianmukaiset lausunnot tai todistus asianmukaisesta ammatinharjoittajan vastuuvakuutuksesta;

b) palvelujen suorittajan taseet tai otteet niistä, jos sen valtion yhtiölainsäädännössä, johon palvelujen suorittaja on sijoittautunut, edellytetään taseen julkistamista;

c) lausunto palvelujen suorittajan kokonaisliikevaihdosta sekä liikevaihdosta sopimuksessa tarkoitettujen palvelujen osalta kolmelta viimeksi kuluneelta varainhoitovuodelta.

2. Hankintaviranomaisten on sopimusta koskevassa ilmoituksessaan tai tarjouspyynnössään ilmoitettava, mikä tai mitkä 1 kohdassa tarkoitetuista viiteasiakirjoista niille on esitettävä ja mitä muita viiteasiakirjoja on esitettävä.

3. Jos palvelujen suorittaja ei hyväksyttävästä syystä voi toimittaa hankintaviranomaiselle sen pyytämiä viiteasiakirjoja, palvelujen suorittaja voi osoittaa taloudellisen tilanteensa ja luottokelpoisuutensa jollain muulla hankintaviranomaisen hyväksymällä asiakirjalla."

5 Direktiivin 92/50/ETY 32 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Palvelujen suorittajien kyky suorittaa palveluja voidaan arvioida erityisesti näiden ammattitaidon, tehokkuuden, kokemuksen ja luotettavuuden perusteella.

2. Palvelujen suorittajan tekninen suorituskyky voidaan osoittaa yhdellä tai useammalla seuraavista tavoista suoritettavien palvelujen luonteen, määrän ja käyttötarkoituksen mukaan:

a) todistukset palvelujen suorittajan ja/tai yrityksen johtohenkilöiden sekä erityisesti palvelujen suorittamisesta vastaavien yhden tai useamman henkilön koulutuksesta ja ammatillisesta pätevyydestä;

b) luettelo tärkeimmistä palveluista sekä tiedot niiden arvosta, ajankohdasta sekä julkisesta tai yksityisestä vastaanottajasta viimeksi kuluneilta kolmelta vuodelta:

— hankintaviranomaisille suoritettuja palveluja koskevien asiakirjojen on oltava toimivaltaisen viranomaisen antamia tai vahvistamia todistuksia,

— yksityisille ostajille suoritetut palvelut on hankkijan todistettava suoritetuiksi, tai jollei tämä ole mahdollista, palvelujen suorittajan on vakuutettava palvelut suoritetuiksi;

c) selvitys palvelujen suorittamiseen osallistuvista, sekä palvelujen suorittajan yritykseen kuuluvista että sen ulkopuolisista teknisistä asiantuntijoista tai teknisistä toimielimistä, erityisesti niistä, jotka vastaavat laadunvalvonnasta;

d) selvitys palvelujen suorittajan työvoiman vuotuisesta keskimäärästä ja johtohenkilöiden lukumäärästä kolmelta viimeksi kuluneelta vuodelta;

e) selvitys työvälineistä, kalustosta tai teknisistä laitteista, jotka ovat palvelujen suorittajan käytettävissä palvelujen suorittamista varten;

f) selostus palvelujen suorittajan laadunvarmistustoimenpiteistä ja tämän yrityksen käyttämistä tutkimus- ja kokeilujärjestelmistä;

g) jos suoritettavat palvelut ovat monimutkaisia tai niitä tarvitaan poikkeuksellisesti vain tiettyä tarkoitusta varten, tarkastus, jonka suorittaa hankintaviranomainen tai tämän puolesta sen valtion, johon palvelujen suorittaja on sijoittautunut, toimivaltainen virallinen toimielin suostumuksellaan; tämä tarkastus koskee palvelujen suorittajan teknistä suorituskykyä ja tarvittaessa sen tutkimus- ja kokeilujärjestelmiä sekä laadunvalvontatoimenpiteitä;

h) ilmoitus siitä, miltä osin palvelujen suorittaja mahdollisesti aikoo antaa sopimuksen alihankkijoiden toteutettavaksi.

3. Hankintaviranomaisen on ilmoituksessaan tai tarjouspyynnössään ilmoitettava, mitkä edellä mainituista viiteasiakirjoista sille on esitettävä.

4. Edellä 31 artiklassa sekä tämän artiklan 1—3 kohdassa tarkoitettujen tietojen laajuus on suhteutettava sopimuksen kohteeseen, ja hankintaviranomaisten on

otettava huomioon palvelujen suorittajien laillinen etu näiden yritysten teknisten salaisuuksien tai liikesalaisuuksien suojaamisen osalta."

6 Lisäksi direktiivin 92/50/ETY 25 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Hankintaviranomainen voi sopimusasiakirjoissa pyytää tarjoajaa ilmoittamaan tarjouksessaan, minkä osan sopimuksesta tämä mahdollisesti aikoo antaa alihankintana kolmansille.

Tällainen ilmoitus ei rajoita pääasiallisen palvelujen suorittajan vastuuta."

7 Direktiivin 92/50/ETY 26 artiklassa täsmennetään edelleen seuraavaa:

"1. Palvelujen suorittajat voivat tehdä tarjouksia ryhmittyminä. Ryhmittymiltä ei saa tarjouksen tekemistä varten edellyttää tiettyä oikeudellista muotoa, mutta sopimuspuoleksi valitulta ryhmittymältä voidaan kuitenkin edellyttää sitä sopimuksenteon jälkeen.

2. Ehdokkaita tai tarjoajia, jotka sen jäsenvaltion lain mukaan, johon ne ovat sijoittautuneet, saavat tarjota kyseistä palvelua, ei saa hylätä pelkästään sillä

perusteella, että sen jäsenvaltion lain mukaan, jossa sopimus tehdään, niiden olisi oltava joko luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä.

3. Oikeushenkilöt voidaan kuitenkin velvoittaa ilmoittamaan tarjouksissaan tai osallistumishakemuksissaan kyseisen palvelun suorittamisesta vastaavien henkilöiden nimet ja ammatillinen pätevyys."

Pääasia

8 Comune di Cagliari järjesti edullisimman tarjouksen perusteella ratkaistavan tarjouskilpailun tehdäkseen sopimuksen kolmeksi vuodeksi jätevedenpuhdistamon toiminnan ja jäteveden nostolaitteiden hoitamisesta.

9 Tarjouskilpailuilmoitus julkaistiin Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä 3.1.1997, ja sen mukaan kilpailuun osallistuvien yritysten vuosiliikevaihdon keskiarvon piti olla vähintään 5 miljardia Italian liiraa vuosina 1993—1995 jätevedenpuhdistamon ja jäteveden nostolaitteiden hoitamisen alalla, ja yritysten oli pitänyt viimeksi kuluneina kolmena vuonna vastata ainakin yhden yhdyskuntajätevedenpuhdistamon hoitamisesta keskeytyksettä kahden vuoden ajan, muussa tapauksessa niiden osallistuminen tarjouskilpailuun ei ollut mahdollista.

10 Ruhrwasser oli merkitty yhtiörekisteriin vasta 9.7.1996 eikä se siis voinut esittää sillä olleen liikevaihtoa vuosilta 1993—1995, eikä se voinut esittää vastanneensa

tosiasiassa ainakin yhden yhdyskuntajätevedenpuhdistamon hoitamisesta viimeksi kuluneina kolmena vuonna.

11 Osoittaakseen suorituskykynsä, jota edellytti osallistuminen siihen tarjouskilpailuun, jonka perusteella Ruhrwasser sai palveluja koskevan sopimuksen, Ruhrwasser toimitti asiakirjanäyttöä erään toisen yksikön resursseista. Kyseessä oli saksalainen julkisoikeudellinen yhteisö Ruhrverband, joka oli RWG Ruhr-Wasserwirtschafts-Gesellschaftin ainoa osakas. Viimeksi mainittu yritys oli yhdessä viiden muun yhtiön kanssa perustanut Saksan oikeuden mukaisen osakeyhtiön Ruhrwasserin siten, että kullakin perustajayhtiöllä oli 1/6 tämän uuden yhtiön osakkeista, pyrkien siihen, että tämän yrityksen avulla perustajayhtiöt voisivat saada jäteveden keräämis- ja käsittelypalveluja koskevia sopimuksia ulkomailta.

12 Holst Italia, joka myös osallistui tarjouskilpailuun mutta jonka tarjousta hankintaviranomainen ei pitänyt yhtä edullisena, valitti Tribunale amministrativo regionale per la Sardegnaan vaatien sen Cagliarin kunnanvaltuuston päätöksen kumoamista, jolla palveluja koskeva sopimus päätettiin tehdä Ruhrwasserin kanssa, perustaen väitteensä siihen, ettei Ruhrwasser ollut toimittanut tarjouksen tekemiseltä edellytettyjä asiakirjoja.

13 Ruhrwasser osallistui asian käsittelyyn Tribunale amministrativo regionale per la Sardegnassa ja esitti vastavaatimuksen tarjouskilpailuilmoituksen julistamisesta lainvastaiseksi, koska siinä kiellettiin kilpailuun osallistuvia yrityksiä esittämästä jotakin toista yritystä koskevia viiteasiakirjoja tarjouksen tekemiseltä edellytetyn suorituskykynsä osoittamiseksi.

14 Kansallinen tuomioistuin tutki Ruhrwasserin ja sen perustamiseen osallistuneiden yhtiöiden väliset suhteet ja katsoi, että "Ruhrverbandin ja Ruhrwasserin välillä oli sellainen kiinteä side, jonka perusteella Ruhrwasserilla oli oikeus hyväkseen viitata Ruhrverbandin resursseihin ja organisaatioon". Tämän vuoksi kansallinen

tuomioistuin katsoi, että on tarpeen selvittää, onko direktiiviä 92/50/ETY tulkittava siten, että viiteasiakirjat, jotka koskevat kilpailuun osallistuvaan yritykseen sidoksissa olevaa yksikköä, voidaan hyväksyä näyttönä ensin mainitun suorituskyvystä.

15 Kansallinen tuomioistuin katsoi, että vaikka yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-389/92, Ballast Nedam Groep, 14.4.1994 antamassa tuomiossa (Kok. 1994, s. I-1289, ns. Ballast Nedam Groep I -tuomio) ja asiassa C-5/97, Ballast Nedam Groep, 18.12.1997 antamassa tuomiossa (Kok. 1997, s. I-7549, ns. Ballast Nedam Groep II-tuomio) hyväksytään se, että yritys voi osoittaa omaavansa siltä edellytetyn kyvyn suorittaa palvelut toimittamalla sen kanssa samaan yhtymään kuuluvia yrityksiä koskevat viiteasiakirjat, nämä asiat poikkeavat esillä olevasta asiasta, koska näissä asioissa oli kyse julkisista rakennusurakkasopimuksista, joita säännellään julkisia rakennusurakoita koskeviin sopimuksiin liittyvien palvelujen tarjoamista koskevien rajoitusten poistamisesta sekä julkisia rakennusurakoita koskevien sopimusten tekemisestä kauppaedustajan tai sivuliikkeiden välityksellä toimivien urakoitsijoiden kanssa 26 päivänä heinäkuuta 1971 annetulla neuvoston direktiivillä 71/304/ETY (EYVL L 185, s. 1) ja julkisia rakennusurakoita koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 26 päivänä heinäkuuta 1971 annetulla neuvoston direktiivillä 71/305/ETY (EYVL L 185, s. 5), eikä palveluhankintoja koskevista sopimuksista ja koska asioissa Ballast Nedam Groep I ja Ballast Nedam Groep II annetuissa tuomioissa kyseessä olleella yhtiöllä oli Ruhrwasserista poiketen määräävä asema yhtymässä, johon kuuluvien tytäryhtiöidensä suorituskykyyn se oli vedonnut holdingyhtiöasemansa perusteella.

16 Sen selvittämiseksi, voidaanko yhteisöjen tuomioistuimen näissä asioissa tekemiä ratkaisuja soveltaa esillä olevan kaltaisessa asiassa niiden välisistä oikeudellisista ja tosiseikkoja koskevista eroista huolimatta, kansallinen tuomioistuin päätti lykätä ratkaisun antamista ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 18 päivänä kesäkuuta 1992 annettua neuvoston direktiiviä 92/50/ETY tulkittava siten, että yhtiö voi osoittaa julkisen palvelun suorittamista

koskevan sopimuksen tekemiseksi järjestettävään tarjouskilpailuun osallistumiselta edellytetyn teknisen ja taloudellisen suorituskykynsä vetoamalla sellaisen yhtiön viiteasiakirjoihin, joka on ainoana osakkaana ensin mainitusta yhtiöstä osan omistavassa yhtiössä?"

Ennakkoratkaisukysymys

17 Holst Italian mukaan mahdollisuus esittää jotakin muuta yksikköä kuin kilpailuun osallistuvaa yritystä koskevia viiteasiakirjoja on olemassa direktiivin 92/50/ETY mukaan vain siinä tapauksessa, että osallistuva yritys kykenee osoittamaan sellaisen selvän rakenteellisen siteen olemassaolon, joka yhdistää sen siihen yritykseen, jolla on sopimuksen täyttämisen edellyttämä suorituskyky.

18 Tällainen rakenteellinen side on pääasian valittajan mukaan perustavanlaatuinen tae hankintaviranomaiselle, ja se edellyttää yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan sitä, että tarjouksen tehneellä yhtiöllä on määräysvalta siinä yksikössä, jonka suorituskykyyn se vetoaa, ja että sillä on täysimääräisesti ja tosiasiallisesti käytettävissään kaikki tämän yksikön resurssit. Tästä ei pääasian valittajan mukaan ole kysymys silloin, kun tarjoaja pelkästään vetoaa kaupallisiin sitoumuksiin, jotka sellainen yksikkö on tehnyt, jolla on välillisesti vähemmistöosakkaan asema ensin mainitussa yrityksessä. Jos tällaisessa tapauksessa hyväksyttäisiin kolmannen yksikön suorituskyvyn huomioonottaminen, sen suorituskyvyn yrityskohtainen luonne, jonka on väitetty olevan olemassa, häviäisi kokonaan.

19 Italian hallitus epäilee myös sitä, voiko jonkin yksikön välillisesti omistama tytäryhtiö väittää, että sillä on käytettävissään tämän yksikön tekniset ja taloudelliset resurssit, mutta myöntää, että kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on tältä osin arvioida sitä todistusaineistoa, jonka tarjoaja on esittänyt.

20 Ruhrwasser katsoo puolestaan, kuten Alankomaiden ja Itävallan hallitukset, että sen siteen oikeudelliseen luonteeseen, joka yhdistää yhtymän yritykset, ei voida

missään tapauksessa vedota näitä yrityksiä vastaan ja näin jättää huomioon ottamatta yhtymään kuuluvan yrityksen suorituskyky toisen yhtymään kuuluvan yrityksen hyväksi. Olipa valittu organisaatiorakenne mikä tahansa, Ruhrwasser katsoo, että asian kannalta merkitystä on ainoastaan sillä, miten tämä organisaatiorakenne vaikuttaa siihen, ovatko kyseiset resurssit käytettävissä.

21 Tästä seuraa Ruhrwasserin mukaan se, että näyttö siitä, että sopimuksen täyttämiseen tarvittavat resurssit ovat yrityksen hallussa, on todella esitetty tapauksessa, jossa yritysten välinen rakenteellinen side perustuu erityisesti osakkuuteen, minkä lisäksi niitä velvoittavat sitoumukset antaa resursseja sen tytäryhtiön käyttöön, joka osallistuu tarjouskilpailuun.

22 Komissio katsoo, että periaatteellinen vastaus, jonka yhteisöjen tuomioistuin on antanut edellä mainituissa asioissa Ballast Nedam Groep I ja II antamissaan tuomioissa, soveltuu analogisesti tilanteeseen, josta on kyse esillä olevassa asiassa. Komissio painottaa kuitenkin sitä, että tarjoajan mahdollisuutta todella käyttää kaikkia sopimuksen täyttämisen edellyttämiä resursseja ei voida olettaa olevan olemassa siitä riippumatta, minkälaisia oikeussuhteita sillä on siihen yhtymään kuuluviin yrityksiin, johon se itse kuuluu, ja että kansallisen tuomioistuimen on yksityiskohtaisesti arvioitava näyttö, joka kyseessä olevan yrityksen on esitettävä; komission mukaan ennakkoratkaisupyynnössä esitetyn perusteella ei voida vakuuttua siitä, että tämä selvitys on esillä olevassa asiassa suoritettu riittävän asiakirja-aineiston perusteella.

23 Heti aluksi on todettava, kuten direktiivin 92/50/ETY kuudennessa perustelukappaleessa todetaan, että direktiivillä pyritään välttämään palvelujen vapaan liikkuvuuden esteet julkisia palveluhankintoja koskevia sopimuksia tehtäessä vastaavasti kuin direktiiveillä 71/304/ETY ja 71/305/ETY pyritään turvaamaan palvelujen tarjoamisen vapaus julkisia rakennusurakkasopimuksia tehtäessä (ks. em. asia Ballast Nedam Groep I, tuomion 6 kohta).

24 Tämän vuoksi direktiivin 92/50/ETY VI osaston 1 luvussa säädetään julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyihin osallistumista kos-

kevista yhteisistä säännöistä, joihin kuuluu mahdollisuus antaa osa sopimuksesta alihankintana kolmansille (25 artikla) ja mahdollisuus tehdä tarjouksia ryhmittyminä ilman, että ryhmittymiltä voitaisiin tarjouksen tekemistä varten edellyttää tiettyä oikeudellista muotoa (26 artikla).

25 Lisäksi direktiivin 92/50/ETY VI osaston 2 luvussa vahvistetuilla laadullisilla valintaperusteilla pyritään ainoastaan määrittelemään puolueettomat säännöt tarjoajien suorituskyvyn, erityisesti niiltä edellytetyn rahoituksellisen, taloudellisen sekä teknisen suorituskyvyn arviointia varten. Yksi näistä säännöistä on direktiivin 31 artiklan 3 kohdassa, ja sen mukaan palvelujen suorittaja voi osoittaa luottokelpoisuutensa ja taloudellisen tilanteensa jollain muulla hankintaviranomaisen hyväksymällä asiakirjalla. Toisessa säännössä, joka on direktiivin 32 artiklan 2 kohdan c alakohdassa, säädetään palvelujen suorittajalle kuuluvasta nimenomaisesta mahdollisuudesta osoittaa tekninen suorituskykynsä antamalla selvitys palvelujen suorittamiseen osallistuvista sekä palvelujen suorittajan yritykseen kuuluvista että sen ulkopuolisista teknisistä asiantuntijoista tai teknisistä toimielimistä (ks. vastaavasti direktiivin 71/305/ETY osalta) em. asia Ballast Nedam Groep I, tuomion 12 kohta.

26 Näiden säännösten tarkoituksen ja sanamuodon mukaan henkilöä ei voida sulkea julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyn ulkopuolelle vain siitä syystä, että hän aikoo käyttää sopimuksen täyttääkseen resursseja, jotka eivät ole hänen omiaan vaan jotka kuuluvat yhdelle tai useammalle muulle yksikölle (ks. vastaavasti direktiivien 71/304/ETY ja 71/305/ETY osalta em. asiassa Ballast Nedam Groep I, tuomion 15 kohta).

27 Sellaisen palvelujen suorittajan, joka ei yksin täytä palveluhankintoja koskevaan tarjouskilpailuun osallistumisen vähimmäisedellytyksiä, sallitaan siis vetoavan hankintaviranomaiseen nähden kolmannen suorituskykyyn, johon se aikoo turvautua, jos se saa sopimuksen.

28 Turvautuminen tällä tavoin ulkopuolisiin viiteasiakirjoihin voidaan kuitenkin hyväksyä vain tietyin edellytyksin. Hankintaviranomaisen on tarkastettava direktiivin 92/50/ETY 23 artiklan mukaisesti palvelujen suorittajien soveltuvuus

siinä lueteltujen arviointiperusteiden mukaan. Tämän tarkastuksen tarkoituksena on muun muassa antaa hankintaviranomaiselle takeet siitä, että tarjoaja voi todella käyttää kaikkia niitä resursseja, joihin se on vedonnut, koko sen ajan, jonka sopimus kattaa.

29 Silloin kun yhtiö osoittaakseen rahoituksellisen, taloudellisen ja teknisen suorituskykynsä tarjouskilpailumenettelyyn osallistumista varten esittää selvityksen sellaisten yksiköiden tai yritysten resursseista, joihin se on välittömästi tai välillisesti sidoksissa, yhtiön on tämän siteen oikeudellisesta luonteesta riippumatta esitettävä näyttö siitä, että sillä on todella käytettävissään näiden yksiköiden tai yritysten resurssit, jotka eivät ole sen omia ja jotka ovat välttämättömiä sopimuksen täyttämiseksi (ks. vastaavasti direktiivien 71/304/ETY ja 71/305/ETY osalta em. asia Ballast Nedam Groep I, tuomion 17 kohta).

30 Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida suorituskyvyn osoittamiseksi esitettyjen todisteiden merkitys. Tässä arvioinnissa ei direktiivin 92/50/ETY nojalla ole mahdollista sulkea etukäteen pois joitakin todistuskeinoja tai olettaa, että palvelun suorittajalla on käytettävissään kolmannen resurssit vain sillä perusteella, että tämä kuuluu samaan yritysryhmittymään.

31 Esitettyyn kysymykseen on siis vastattava, että direktiiviä 92/50/ETY on tulkittava siten, että palvelujen suorittaja voi esittää selvityksen jonkin toisen yksikön resursseista osoittaakseen, että se täyttää julkisista palveluhankinnoista tehtävää sopimusta koskevaan tarjouskilpailumenettelyyn osallistumista varten asetetut rahoitukselliset, taloudelliset ja tekniset edellytykset, jos palvelujen suorittaja niiden siteiden oikeudellisesta luonteesta riippumatta, jotka sillä on tällaisiin muihin yksiköihin, kykenee esittämään näytön siitä, että sillä on todella käytet-

tävissään näiden yksiköiden resurssit, jotka ovat välttämättömiä sopimuksen täyttämiseksi. Kansallisen tuomioistuimen on arvioitava, onko esillä olevassa asiassa esitetty tällainen näyttö.

Oikeudenkäyntikulut

32 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Italian, Alankomaiden ja Itävallan hallituksille ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on ratkaissut Tribunale amministrativo regionale per la Sardegnan 10.2.1998 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 18 päivänä kesäkuuta 1992 annettua neuvoston direktiiviä 92/50/ETY on tulkittava siten, että palvelujen suorittaja voi esittää selvityksen jonkin toisen

yksikön resursseista osoittaakseen, että se täyttää julkisista palveluhankinnoista tehtävää sopimusta koskevaan tarjouskilpailumenettelyyn osallistumista varten asetetut rahoitukselliset, taloudelliset ja tekniset edellytykset, jos palvelujen suorittaja niiden siteiden oikeudellisesta luonteesta riippumatta, jotka sillä on tällaisiin muihin yksiköihin, kykenee esittämään näytön siitä, että sillä on todella käytettävissään näiden yksiköiden resurssit, jotka ovat välttämättömiä sopimuksen täyttämiseksi. Kansallisen tuomioistuimen on arvioitava, onko esillä olevassa asiassa esitetty tällainen näyttö.

Moitinho de Almeida Sevón Gulmann

Puissochet Wathelet

Julistettiin Luxemburgissa 2 päivänä joulukuuta 1999.

R. Grass D. A. O. Edward

kirjaaja viidennen jaoston puheenjohtaja